

#RSABUDGET2023

Nyanqadzo yo tangelanaho ya vhukati ha Vhufaragwama ha Lushaka na Tshumelo ya Muthelo ya Afrika Tshipembe

#RSA Budget

#RSABudget2023

Tel: (012) 315 5100

Media@treasury.gov.za

www.treasury.gov.za

MUGAGANYA-GWAMA NDI MINI?

MUGAGANYA-GWAMA U DZUDZANYWA HANI?

Nga Luhuhli n̄waha mūnwe na mūnwe, Minisiṭa wa zwa Gwama vha netshedza mugaganyagwama wa lushaka, hune vha netshedza kushumisele kwa masheleni kwa muvhuso, muthelo, nzudzanyo dza u koloda kha mīnwaha miraru ine ya khou tevhela. Mugaganyagwama wa lushaka u kovhekanya masheleni vhukati ha mihasho ya lushaka, mavundu na mimasipala.

1. Tsumbandila dza Muhasho dzi sumbedzaho ṭhōḑea dza zwidodombedzwa zwa mugaganyagwama zwi a netshedzwa
2. Muhasho u sumbedza zwine zwa vha zwa ndeme kha mbekanyamushumo yayo na u dzudzanya nzudzanyo dzavho dza kushumisele kwa masheleni na vhuḑikumedzeli ha u netshedza tshumelo
3. Mugaganyagwama wo dzinginywaho u netshedzwa kha Vhufaragwama ha Lushaka na u itwa nyambedzano nga hawo
4. Hu dzhielwa n̄tha zwo dzinginywaho nga ha kuavhele nga komiti ya mihasho yo tangelanaho ya Mulangidzhenerala
5. Themendelo dza mugaganyagwama dzi itwa kha Komiti ya Minisiṭa
6. Tshitatamennde tsha Mbekanyamaitele ya Mugaganyagwama wa Vhukati ha N̄waha tshi sumbedza Mugaganyagwama une wa khou tevhela
7. Hu dzhiwa tsho nga ha u avhelwa ha u fhedzisa nga Khabinethe
8. Hu kona u dzudzanywa mānwalo a mugaganyagwama
9. Ha kona u netshedzwa Mugaganyagwama muhulwane
10. Phalamennde i ita nyambedzano na u tangelanaho Mugaganyagwama
11. U rumelwa kha Phuresidennde uri u sainiwe u vha mulayoni

VHO ENOCH GODONGWANA – MINISIṬA WA ZWA GWAMA

U VHANYULUDZA KHA NDILA I KONDAHO YA U V̄HUEDZEDZĀ IKONOMI

Mashango nga vphupara a khou t̄angana na u t̄angelana hu si havhuḑi ha inifulesheni i re n̄tha khathihi na nyaluwo i re fhasi. Ikonomi ya ḷa Afrika Tshipembe i khou lavhelelwa u ongolowa ngauri hu na u t̄sima huhulwane ha muḑagasi, kushumielele ku si kwavhuḑi zwi tshi vhambedzwa na ikononi khulwanesa dza lifhasi na inifuleshani i dzulelaho u vha n̄tha.

U khwinisa ha mitengo ya minerala dzi ḑuraho dzine dzo tikedza nyaluwo ya ikononi na mbuelo ya muthelo kha mīnwaha mivhili yo fhelaho hu khou fhela.

Hu na mutsiko muhulwane kha miṭa sa izwi kutshilelele zwi tshi ḑa kha zwa masheleni ku tshi khou gonya. Sa zwen- ezwo, u kuvhanganywa ha muthelo hu khou lavhelelwa u vha na mbuelo ya fhasi nahone kushumisele kwa masheleni nga muvhuso ku tea u itwa nga vhurwane ngeno maga

a u khwinisa nyaluwo ya ikononi a tshi tea u vha one a ndeme.

Muvhuso u khou tandulula nyimele idzi nga mbekanyamaitele na maga o linganelaho u itela u tandulula khombo ine ya khou vha hone kha zwa masheleni. Mugaganyagwama wa 2023 u fhungudza ṭhahelero ya masheleni a mugaganyagwama kha u t̄sela fhasisa u bva tsha 2017/18 na u tsireledza masheleni a muvhuso. Maga a u thivhela khombo dza sisit̄eme dzine dza khou bvelela kha sisit̄eme ya zwa masheleni, u tsireledza ndeme ya masheleni o vhlungwaho na u fhat̄a fulufhelo kha vhabindudzi.

Nga 2021, ikononi ya ḷa Afrika Tshipembe yo aluwa nga 4.9 phesenthe. Nyanganyelo ya nyaluwo ya ikononi ya 2022 i khou lavhelelwa u gonya u swika kha 2.5 phesenthe u bva kha 1.9 phesenthe nga tshifhinga tsha Tshitatamennde tsha Mbekanyamaitele ya Mugaganyagwama wa Vhukati ha N̄waha wa 2022 (MTBPS). Fhedziha, nyanganyelo

ya 2023 i khou lavhelelwa u t̄sela fhasi kha 0.9 phesenthe, zwi tshi vhambedzwa na 1.4 phesenthe nga tshifhinga tsha 2022 MTBPS. Nyaluwo i khou lavhelelwa u swika kha 1.8 phesenthe nga 2025. Phimo dza nyaluwo iyi dzi fhasisa kha zwine zwa ṭhōḑea u itela u sika mishumo na u fhelisa vhuashi. Kha nyimele iyi muvhuso u khou lavhelela u tikedza nyaluwo ya ikononi nga thikho tharu. Ya u thoma ndi u vhone uri hu na mutheo wo khat̄haho wa ikononi khulwane, ya vhuvhili ndi u thoma u shumisa tshanduko dza ikononi kha vphupho ha ndeme ha khamphani, thikho ya vhuraru i tikedza vhukoni ho khwinifalaho ha muvhuso. Kha n̄waha wo fhiraho, ndaulo dza u bveledza muḑagasi dza ndeme dzo le- ludzwa, zwine zwa netshedzwa mimasipala na dzifeme mbofholowo khulwane ya u bveledza muḑagasi na u thoma u shumisa thandululo dza u litsha u shumisa muḑagasi. Muvhuso u ḑo netshedza R254 bilioni ya u fhungudza tshikolodo tsha Eskom kha tshifhinga tsha

vhukati u itela u fhungudza mutsiko wa masheleni kha tshimiswa, u tikedza tshumiso ya masheleni kha u lugisa na u fhirela kha thandululo dza u shumisa muḑagasi une wa vusuludzwa. Kha mīnwaha miraru ine ya khou tevhela, muvhuso u ḑo shumisa R708 trilioni, nga maand̄a kha maga a u konisa nyaluwo ya tshifhinga tshilapfu na u tikedza vhashai vho hanganeaho kha u kwamea lu si lwavhuḑi nga nyaluwo ya ikononi i songo khat̄haho. Nga n̄ḑa ha u engedzwa nga n̄waha ha masheleni a thusedzo kha mutsiko wa COVID-19, u avhelwa hu khou itwa hafhu kha tshumiso ya masheleni kha zwa pfunzo, tsireledzo na themamveledziso.

Mugaganyagwama u vanyuludza kha mbonalo ya ikononi i sa lingani kha ḷifhasi na kha ikononi yapo nga u sumbedza mbekanyamaitele dzi re khagala u itela u tikedza nyaluwo ya ikononi kha u tandulula kutshilelele ku ḑuraho na u shumana na u t̄sima ha muḑagasi ho kalulaho.

U LIVHA KHA NYALUWO YA IKONOMI YO KHWATHAHO

Nyaluwo ya ikonomi yo tsela fhasi kha miŋwaha yo fhiraho zwo vhangwa nga zwithithisi zwa tshivhumbeo tsha ikonomi. Izwi zwi katela u thithiswa na u tsima ha muḍagasi sa izwi u tsima ha muḍagasi hu songo dzudzanywa ho no engedzea u bva ŋwaha wo fhiraho, zwi fhungudzaho u vha hone ha maanḍa kha ikonomi nga u angaredza

U itela u vulela nyaluwo khulwane ya ikonomi, muvhuso u khou ṭodou thoma u shumisa tshanduko ya ikonomi

ya ndeme, nga maanḍa kha sekithara ya fulufulu. Tshanduko dzo livhiswaho kha u khwaṭhiswa ha ṅḍisedzo ya muḍagasi yo khwaṭhiswa nga maga maswa o sumbedzwaho nga Komiti ya Tshiimo tsha Fulufulu kha Lushaka 'National Energy Crisis Committee'. Nga u pfufhifhadza, komiti i ṭodou fhungudza u ṅaṅa na tshivalo tsha u tsimatsima ha muḍagasi nga u tandulula khaedu kha zwiṭitshi zwa muḍagasi, u itela u fhungudza muhwalo kha u bveledzwa ha muḍagasi na uri maitela a ndaulo na u ṅea thendelo a itwe kha vhu

phuthi u itela thandela ntswa dza fulufulu. Eskom yo no wana thendelano na sekithara ya phuraivethe u itela u bveledza 2 000 megawatts ya muṅwe muḍagasi. Nga murahu ha tshifhinga tshilapfu ndivho ndi ya u swikelela ndinganyelo vhuḱati ha tsireledzo ya fulufulu, u shumisea na mbadelo. Tshandukiso ya sekithara ya muḍagasi i ḱo vhoṅa uri Eskom i na mvelaphanḱa na u ṭuṭuwedza muṭaṭisano kha maraga u itela u vhoṅa uri hu na muḍagasi munzhi, zwine zwa engedzedza u vha hone ha fulufulu.

ZWO OMBEDZELWAHO KHA MUGAGANYA-GWAMA WA 2023

1. Muthelo u kha ḱi vha wone tshiko tsha mbuelo tsha muvhuso tshihulwane, zwa tevhelwa nga u koloda.
2. Miholo ya tshitshavha, ine ya katela mveledziso ya tshitshavha, mbekanyamushumo dza u thola, mutakalo, pfunzo, na mveledziso ya zwa matshilisano, ndi hone vhuḱo vhuḱulwanesa hune muvhuso wa shumisa masheleni khaḱo.
3. Mindende i ḱo engedzwa zwi tshi tevhedza inifulesheni ya CPI. Mundende wa R350 u ḱo bvela phanḱa u swika nga ḱa 31 Ṭhafamuhwe 2024.
4. Naho hu na ndavhelelo ya fhasi ya nyaluwo ya 0.9 phesenthe, muvhuso wo ḱikumudzela kha mveledziso ya ikonomi.
5. Muvhuso u ḱo ṅetshedza R254 biḱioni ya u thusa kha mutsiko wa tshikolodo tsha Eskom sa tshipiḱa tsha u vusuludza sekithara ya fulufulu nga u angaredza.
6. Mbadelo dza nzwalelo dzi ḱo bvela phanḱa na u gonya, zwi ṅeaho mutsiko u shumisa masheleni kha tshumelo ya muvhuso u fana na kha zwa mutakalo na pfunzo ya fhasi.

U SHUMISA MASHELENI KHA THEMAVELEDZISO U ITELA U BINDUDZA NA NYALUWO

Nzudzanyo ya u vhuvedzedzwa ha ikonomi yo ḱivhadzwaho nga Tshimedzi 2020 i ṭumanya u bindudza nga kha themamveledziso na u vusuludza hu elanaho na zwiimiswa u itela u tikedza nyaluwo ya ikonomi. Muvhuso u khou shumana na u vusuludza ho fhambanaho u itela u khwaṭhiswa nyaluwo ya ikonomi.

Muvhuso u khou shumana na u vusuludza ho fhambanaho u itela u khwaṭhiswa nyaluwo ya ikonomi. Vhunzhi ha izwi zwi katela tshomedzo dza sekithara ya phuraivethe kha maga a zwa masheleni o ṭanganelanaho u itela u lambedza na u thoma u shuma zwavhuḱi ha thandela dza themamveledziso. Nyaluwo u itela u

alusa ikonomi na u fhungudza u shayeya ha mishumo na vhusai, ṭhanganyeloguṭe ya vhubindudzi ha masheleni, ine ya swikelela 13.1 phesenthe ya GDP nga 2021, i tea u aluwa nga u ṭavhanya.

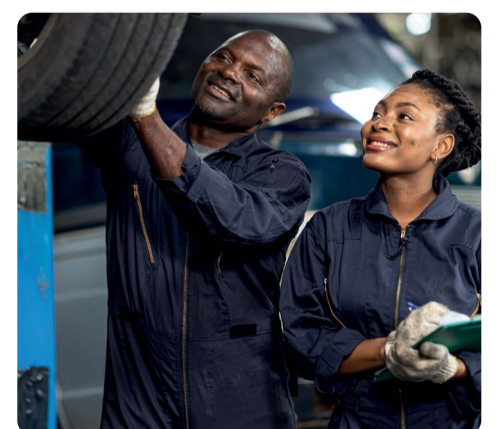
Kha miṅwaha yo fhiraho, nyaluwo i re fhasi, u gonya ha mutsiko wa u shumisa masheleni na thikhedzo ya masheleni yo ṅekedzwaho kha khamphani dza muvhuso zwo fhungudza vhuḱoni ha muvhuso ha u bindudza kha themamveledziso ntswa. Vhubindudzi nga sekithara dza puraivethe nahone ho tsela fhasi zwi tshi vhangwa nga zwiitisi zwo fhambanaho. Sa zwen- ezwo, ṭhanganyeloguṭe ya masheleni a u bindudza yo tsela fhasi. U shumiswa ha masheleni kha sekithara ya muvhuso kha themamveledziso kha miṅwaha miraru i

tevhelaho i khou anganyelwa kha R903 biḱioni. Khamphani dza muvhuso dzi kha ḱi vha dzone dzine dza dzhenelela nga maanḱa kha vhubindudzi ha masheleni kha sekithara ya muvhuso, nga u ḱo shumisa, masheleni ane a anganyelwa R302.1 biḱioni kha miṅwaha miraru i tevhelaho. Mavundu na mimasipala zwi khou lavhelelwa u u shumisa R209.8 biḱioni na R190.3 biḱioni kha themamveledziso, nga tshifhinga tshenetsho. U fhaṭwa ha dzinṅḱu dza tshitshavha nga kha gavhelo ḱa mveledziso ya madzulo a vhatu kha mavundu hu khou lavhelwa u aluwa u swika kha R45.9 biḱioni kha miṅwaha miraru i tevhelaho. Naho ndaka dzi tshi ḱo fhiriselwa kha vhaṅe vha dzinṅḱu, u shumisa masheleni ndi u dzhenelela hu vhoṅalaho ha muvhuso kha sia ḱa zwa vhuḱaṭi. Themaveledziso ya tshitshavha, nga maanḱa nga khamphani dza muvhuso, i shumisa 78.3 phesenthe kha nyanganyelo ya vhuḱati ha ṅwaha. Masheleni aya a shumiswa u engedza vhuḱoni ha u bveledza, u engedza na u khwinisa netiweke ya vhuendedzi, u khwinisa tshumelo dza vhuṭhathatshili na maḱi. Tshumelo ya tshitshavha i shumisa 17.6 phesenthe ya ṭhanganyeloguṭe, hune mutakalo na pfunzo vhuḱhili hazwo zwa shumisa 5 phesenthe na 7 phesenthe.

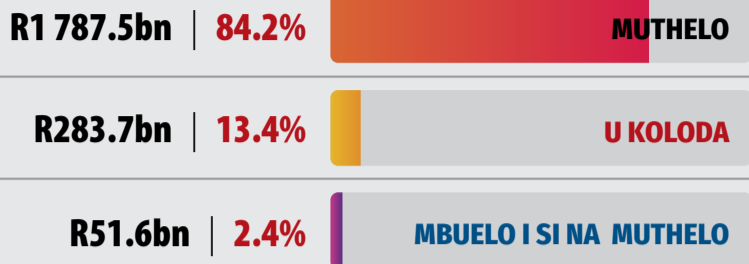
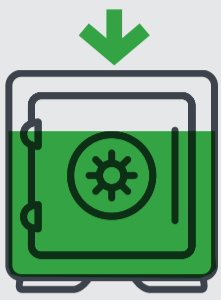
U SIKA MISHUMO

Maga a phuresidennde a mishumo o sika mishumo ya tshifhinga tshipufhi i fhiraho miḱioni kha miṅwaha mivhili yo fhiraho.

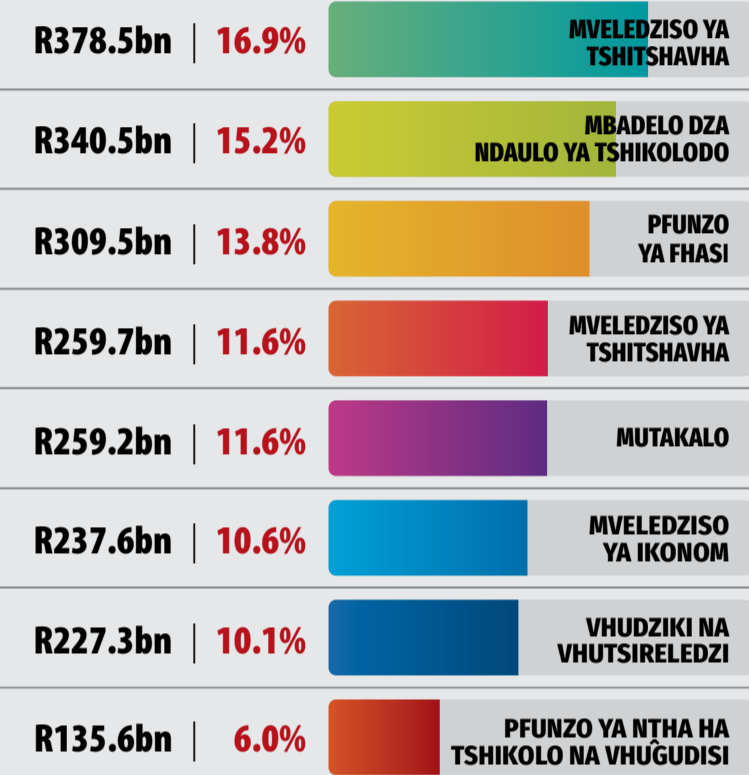
Tshigwada tshi tevhelaho tsha 255 000 ya vhaswa tshi ḱo ṭanganedza poswo dza u vha vhatushi zwikoloni kha zwikolo zwi fhiraho 22 000 u bva nga ḱa 1 Luhuh 2023. Tshikwama tsha Mishumo ya Tshitshavha zwa zwino tsho thola vhatu vha 47 408 nga kha vhaḱedzani vha 26, nahone mishumo ya 50 000 i ḱo engedzwa. Sa tshipiḱa tsha maga aya, vhatu vha fhiraho 45 000 vho ṅwaliswa kha mishumo ya tshumelo ya vhaswa.

1 ZWIKO ZWA MASHELENI A MUVHUSO NGA 2023/24

2 KUSHUMISELE KWA MASHELENI KWA MUVHUSO 2023/24

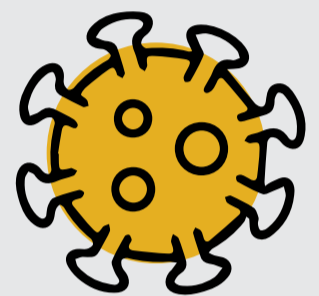

3 MINDENDE

	2022/23	2023/24
Mundende wa vhaaluwa	R1 985	R2 085
Mundende wa vhaaluwa, vha re ntha ha 75	R2 005	R2 105
Mundende wa maswole a kale	R2 005	R2 105
Mundende wa Vhaholefhalo	R1 985	R2 085
Mundende wa vhana vha si na vhatogomeli	R1 070	R1 125
Mundende wa Ndongolo	R1 985	R2 085
Mundende wa u unda vhana	R480	R505
Mundende wa thusedzo	R480	R505

19.6 million
ya vhatu vha do vha vha tshi khou hola mindende nga Thafamuhwe 2026

R36 billion

Yo avhelwa kha gavhelo la u fhungudza mutsiko wa COVID-19 u itela u holela vhatu vha kwameaho R350 nga nwedzi

Mugaganyagwama u do gonyisa mbadelo dza tshothe dza magavhelo zwi tshi tevhedza inifulesheni.

4 MUGAGANYAGWAMA U TIKEDZA NYALUWO YA IKONOMI NA MVELEDZISO YA TSHITSHAVHA

0.9 per cent

Nyaluwo ya vhukuma ya GDP i khou lavhelelwa nga 2023, hu sa athu u khwinisa nyaluwo ya 1.8 phesenthe nga 2025

R3.60 trillion

Yo avhelwa u itela mveledziso ya tshitshavha, mbekanyamushumo dza u sika mishumo, mutakalo, pfunzo na tsireledzo ya tshitshavha kha minwaha miraru (3) i tevhelaho

R809.4 billion

I avhelwa u itela u tikedza mbetshelo ya tswikelelo i linganaho kha mutakalo kha minwaha miraru (3) i tevhelaho

R825.8 billion

I avhelwa u itela tshumelo dza ndeme, dzinndu na vhuendi ha nnyi na nnyi na tshanduko ya madzulele na mveledziso ya vhuho ha dzidoroboni kha minwaha miraru (3) i tevhelaho

R2.8 billion

I avhelwa sa tshipida tsha Tshikwama tsha Mabindu a Zwikolobulasi na Vhuho ha Mahayani kha mabindu a 120 000 a mahayani na zwikolobulasi

5 MBEKANYAMUSHUMO YA THUSEDZO YA U BADELA TSHIKOLODO TSHA ESKOM

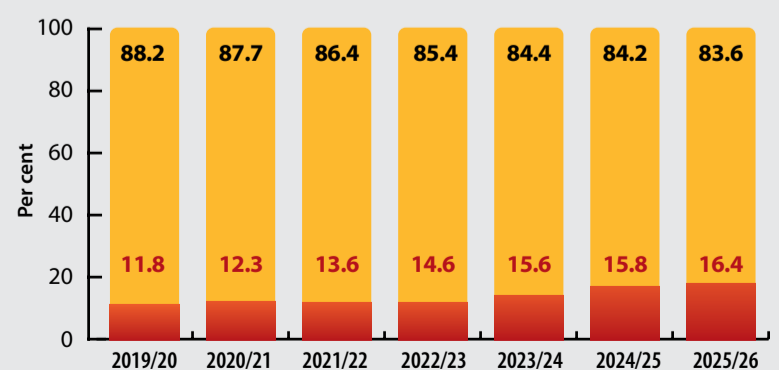

R254 billion

i do fhiriselwa u bva kha Eskom u ya kha muvhuso u itela u fhungudza mutsiko wa masheleni kha tshiimiswa

6 MDADELO DZA MUVHUSO DZI SI NA NZWALELO NA DZINE DZA VHA NZWALELO SA MUKOVHE WA TSHUMI-SOGUTE YA MASHELENI

Tshumiso ya Masheleni i si na nzwalelo Mbadelo dza nzwalelo

* Tshumiso ya masheleni i si na nzwalelo ndi tshumisogute ya masheleni nga muvhuso zwi sa kateli nzwalelo dzi badelwaho kha tshikolodo.

MAKUMEDZWA A MUTHALO WA 2023

MUTHALO KHA MUHOLO WA MUTHU

TSHANDUKO DZA MUTHALO WA MBUELO YA MUTHU DZI VHA KWAMA HANI?

Mugaganyagwama wa 2023 u vha fhungudzela mutsiko nga u divhadza nzudzanyululo dza muthalo wa mbuelo ya muthu na u humiselwa murahu zwi tshi elana na phimo ya inifulesheni ine ya khou lavhelelwa ya 4.9 phesenthe. Masheleni ane muthu a nga tea u a badelwa a sa athu u badela muthalo kha n'waha wa u thoma nga la 1 Thafamuhwe 2023 u swika nga la 29 Luhuhli 2024 o dzudzanywa nga ndila i tevhelaho:

MUKANO WA MUTHALO	N'WAHA WA MUTH- ELO WA : 2022/23	N'WAHA WA MUTH- ELO WA : 2023/24
Minwaha ya fhasi ha 65	R91 250	R95 750
Minwaha 65 u swika 74	R141 250	R148 217
Minwaha ya 75 na u fhira	R157 900	R165 689

Mukano muswa wa muthalo kha vhatheleli i nga ndila i tevhelaho:

MUHANO WA MUTHALO	N'WAHA WA MUTH- ELO WA : WW	N'WAHA WA MUTH- ELO WA : 2023/24
Vhathu vhothe	R16 425	R17 235
Vhaaluwa (minwaha ya 65 na u fhira)	R9 000	R9 444
Vhakegulu na vhaalaha (minwaha ya 75 na u fhira)	R2 997	R3 145

MITHALO YA ZWIVHI

GONYA HA MAHALWA NA MITHALO YA MAFOLA

Mithalo ya zwiveledzwa zwi shumiseswaho kha zwinwiwa zwa zwikambi na zwiveledzwa zwa fola i do gonya nga 4.9 phesenthe.

	U GONYA NGA:
Biya	10c ya 340ml ya tshikoṭikoṭi
Waini ine tshikambi tsha vha fhasi	18c ya boḍelo la 750ml
Waini ine tshikambi tsha vha nṭha	31c ya boḍelo la 750ml
Waini ya bulo	9c ya boḍelo la 750ml
Saida na zwinwiwa zwa zwikambi zwo bveledzwo nga mitshelo	10c ya tshikoṭikoṭi tsha 340ml
Zwikambi zwa mililo	R3.90 ya boḍelo la 750ml
Sigareṭe	98c ya phakhethe ya 20
Zwiveledzwa zwa fola	73c 73 ya phakhethe ya 20
Fola la sigareṭe	R 1.10 nga 50g
Fola la phaiphi	33c nga 25g
Dzisiga	R 5.47 nga 23g

PHIMO DZA MUTHALO

MUTHALO WA MBUELO: MBUELO DZA GWAMA LA U NOTHA

Thebulu ya phimo ine ya do shuma u bva nga la 1 Thafamuhwe 2023 i nga ndila i tevhelaho:

Mbuelo dzi tuswaho muthalo (R)	Phimo ya Muthalo
R0 - R550 000	0% ya mbuelo i tuswaho muthalo
R550 001 - R770 000	18% ya mbuelo i tuswaho muthalo i re nṭha ha R550 000
R770 001 - R1 155 000	R39 600 + 27% ya mbuelo i tuswaho muthalo i re nṭha ha R770 000
R1 155 001 and above	R143 550 + 36% ya mbuelo i tuswaho muthalo i re nṭha ha R1 155 000

Source: National Treasury

MUTHALO WA MBUELO: MBUELO YA I BVISA MASHELENI HA GWAMA KHA TSHIKWAMA TSHA U NOTHA

Thebulu ya phimo i shuma u bva nga la 1 Thafamuhwe 2023 dzi nga ndila i tevhelaho:

Mbuelo i tuswaho Muthalo (R)	Phimo ya Muthalo (R)
R0 - R27 500	0% ya mbuelo i tuswaho muthalo
R27 501 - R726 000	18% ya mbuelo i tuswaho muthalo i re nṭha ha R27 500
R726 001 - R1 089 000	ya mbuelo i tuswaho muthalo i re nṭha ha R726 000
R1 089 001 and above	R223 740 + 36% ya mbuelo i tuswaho muthalo i re nṭha ha R726 000

Source: National Treasury

MUTHALO WA U FHIRISELA NDAKA

Thebulu ya phimo ya muthalo yo dzudzanyululwa u thoma nga la 1 Thafamuhwe 2023. R1.1 Milioni ya u thoma ya mutengo wa ndaka ine ya khou rengwa a i badewi masheleni a u fhirisele ndaka. Thebulu ntswa i nga ndila i tevhelaho:

Mbuelo i tuswaho Muthalo (R)	Phimo ya Muthalo (R)
R0 - R1 100 000	0% ya mutengo wa ndaka
R1 100 001 - R1 512 500	3% ya mutengo wa ndaka u re nṭha ha R1 100 000
R1 512 501 - R2 117 500	R12 375 + 6% ya mutengo wa ndaka u re nṭha ha 1 512 500
R2 117 501 - R2 722 500	R48 675 + 8% ya mutengo wa ndaka u re nṭha ha 2 117 500
R2 722 501 - R12 100 000	R97 075 + 11% ya mutengo wa ndaka u re nṭha ha R2 722 500
R12 100 001 and above	R1 128 600 + 13% ya mutengo u fhiraho R12 100

Source: National Treasury

Scan this QR code for the PDF version of this People's Guide to the Budget

MUHUMBULO WAVHONDI WA NDEME

TSUMBANDILA IYI NGA HA MUGAGANYAGWAMA YO VHA THUSA

Ri khou dzulela u wana ndila ntswa dza u khwinisa tsumbandila iyi nahone ri ngatakala nga maanda arali ra nga wana mihumbulo yavho na mivhigo ine vha nga i rumela kha Media@treasury.gov.za